

פרץ גן
peretz@al-alim.co.il
על עלים – מרכז לצמחי מרפא בע"מ

צמחים
מקופחים/ נשכחים
ברפואת צמחים בישראל

הרצאה בכנס עיל"ם מאי 2022,
הגן הבוטני בתל אביב

40% מהצמחים בעולם נמצאים בסכנת הכחדה.

ברחבי העולם נעשה שימוש רפואי בכ-
50,000 צמחים פורחים.

מתוכם, לפחות 15,000 עלולים לעמוד בפני הכחדה
עקב אסיף יתר, ואובדן בתי גידול.

פרופ' אלכסנדר אנטונלי, RBG Kew:

אנחנו תלויים מדי בפחות מדי מינים, במשך זמן רב מדי.
בתקופה של אובדן מהיר של המגוון הביולוגי,
איננו מצליחים לגשת אל תיבת האוצרות של המגוון
המדהים המוצע, ומפספסים הזדמנות ענקית לדור שלנו.

ומצד שני....

במקביל לעלייה בפופולריות של צמחים מסוימים
(כורכום, סמבוק שחור, אכילנצאה, אסטרגלוס)

במרחב תרבות צמחי המרפא בישראל
יש ירידה ונטישה של צמחים אחרים.

במהלך 40 השנים האחרונות,

היתה נטישה של מינים

שהיו מקובלים בשימוש כצמחי מרפא בישראל.

- הסבר?

- שינויים ברגולציה
- התמקדות בצמחים שהושקע בהם מחקר
- שהושקע בהם פרסום ושיווק
- העדפה מקומית
- צמצום המגוון הביולוגי - כמו ביערות...
- בתרבות הצריכה שלנו.

אנחנו אוכלים
רק 0.1%
מהמינים האכילים

NUTRITIONAL DIVERSITY >> phytochemical diversity

* חיזוק המע' החיסונית

* הגנה על הDNA

* הגנה על ה micro-biome

* הפחתת דלקת

* עיכוב תהליכים דגנרטיביים

מיהם המינים הנשכחים, או המקופחים?

- שאין בהם שימוש כלל, או
- שהשימוש בהם פחת בצורה משמעותית, או
- שאין מגדלים, מייבאים, מייצרים מהם מוצרים

שהפסקנו ... * להמליץ עליהם,
* ללמד אותם
* לדרוש להתיר את השימוש בהם

טיון דביק

Dittrichia (Inula) viscosa

"דומה שהטיון הדביק עומד בראש רשימת צמחי הרפואה של ערביי ארץ-ישראל"
נסים קריספיל

חלק בשימוש: עלים, שורש.

שימוש רפואי: החלמה והגלדה של פצעים, מחלות דרכי הנשימה, כאבי פרקים, בעיות עיכול.

מצב רגולטורי: קוסמטיקה בלבד.

פוטנציאל: תוספי תזונה, רפואת עור.

קושי: מגוון גדול של חומרים פעילים.

ארכובית ביסטורטה

Bistorta (Polygonum/Persicaria) officinalis

חלק בשימוש: עלים, שורש

שימוש רפואי: שלשולים, שטפי דם
חיצוניים ופנימיים.

מצב רגולטורי: לתוספי תזונה בלבד.

פוטנציאל: מקור לנוגדי חמצון)
quercetin, resveratrol (ועוד),

נוגד דלקת, נוגד סרטן.

*Bistort root is one of the strongest astringent
medicines in the vegetable kingdom"*

– Mrs. M. Grieve

מנטה קוריאנית

Agastache rugosa

HUO XIANG

חלק הצמח בשימוש: עלים, נוף
שימוש רפואי: מצבי חום/קור,
דלקות, עיכול, בחילות, כאבי
ראש (חרדה?). נוגד סרטן
מצב רגולטורי: לתוספי תזונה בלבד
פוטנציאל: חליטות, מגוון רחב של
התויות ומצבים.

סגל ריחני

Viola odorata

חלק בשימוש: עלים
שימוש רפואי: שיעול, כאבי ראש,
מע' הנשימה, "טיהור".
מצב רגולטורי: חליטות ותוספי תזונה.
פוטנציאל: מזון, ירק טרי לסלט.

גלנגאל

Alpinia galanga

חלק בשימוש: קנה שורש

שימוש רפואי: דומה לזנגביל. בעיות
עיכול, דלקות, וכן: הגנה על מע'
העצבים והלב, מע' הדם, אנטי-ויראלי,
סוכרת.

מצב רגולטורי: מזון

פוטנציאל: שימוש רחב במזון ותוס"ת.

גואבה

Psidium guajava

חלק בשימוש: עלים
שימוש רפואי: סוכרת, כלי דם, שיעול,
זיהומים במע' העיכול.

מצב רגולטורי: לא מאושר.

פוטנציאל: מזון, תוס"ת, נוגד סרטן

anti-proliferative and anti-estrogenic activity of guajadial, which possibly acts in tumor inhibition through estrogen receptors due to the compounds structural similarity to tamoxifen.

כף אווז ריחנית

Chenopodium ambrosioides

חלק בשימוש: נוף

שימוש רפואי: analgesic, anti-asthmatic,
carminative, stomachic

טפילים, תולעים

מצב רגולטורי: לא מאושר.

פוטנציאל: מזון, תוסף תזונה.

רב מוץ מחוספס

Achyranthes aspera, NIU XI

חלק בשימוש: נוף הצמח ובעיקר השורש

שימוש רפואי: לשטיפות עיניים, משתן,
משלשל, דלקות פרקים, כאבי בטן.

מצב רגולטורי: תוס"ת בלבד

פוטנציאל: עשיר בספונינים, לשימוש נלווה
בתכשירים לשימוש חיצוני.

תות שחור

Morus nigra

- חלק בשימוש: עלים
- שימוש רפואי: סוכרת, כולסטרול, לחץ דם.
- מצב רגולטורי: M. alba תות לבן – מאושר כמזון.
M. nigra תות שחור – לא מאושר.
- פוטנציאל: סוכרת, סינדרום מטבולי, דיאטה! עור.

רימון מצוי Punica granatum

חלק בשימוש: קליפה, מיץ
שימוש רפואי: נוגד זיהום,
נוגד חימצון, נוגד סוכרת.

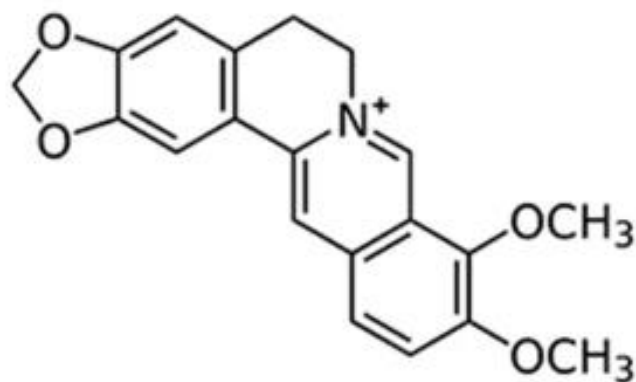
מצב רגולטורי: מזון
פוטנציאל: תוס"ת רב שימושי, לצריכה
קבועה. שימוש חיצוני.

Cepharanthine
Artesunate Gambogic acid
Oridonin Ursolic acid Shikonin
Triptolide
Ginsenoside Compound K
Ginsenoside Rg3 Ginsenoside Rh2
 β -elemene
Wogonin Artemisinin Berberine
Emodin Curcumin Silibinin
Epigallocatechin gallate
Cucurbitacin D Cucurbitacin B
Cucurbitacin E Tanshinone I
Cucurbitacin I Tanshinone IIA
Cryptotanshinone

מספר מאמרים
מדעיים על
חומרי טבע
(מטבוליטים
משניים/
פיטוכימיקלים)
בשנת 2021

BBR extract

Decreased obesity and
insulin resistance

Decreased pre-adipocyte
differentiation

Decreased leptin and
adiponectin

Decreased triglycerides
and cholesterol

Decreased C-reactive
protein

Decreased hepatic fat
content

BEREBERINE SOURCES

רוקחי	BERBERIS SPP	•
רוקחי	HYDRASTIS CAN.	•
רוקחי	COPTIS SIN.	•
רוקחי	ESCHOLZIA CAL.	•
תוס"תז	MAHONIA AQU.	•
תוס"תז	TINOSPORA CORD.	•
תוס"תז	PHELLODENDRON AMUR.	•

TINOSPORA (CORDIFOLIA, SAGITTATA, SINENSIS)

Amrita = "divine nectar"

חלקים בשימוש: שורש Jin Guo Lan

גבעול Kuan Jin Teng ,GUDUCHI

שימוש רפואי: רפ. סינית: דלקת מפרקים, חום בדרכי הנשימה, נפיחות, שיעול.

דלקות. איורודה: מע' חיסונית, אנטי-סטרס, סוכרת,

מגוון רחב ביותר של בעיות רפואיות.

מצב רגולטורי: - T. sagittate השורש תוס"ת

- T. sinensis הגבעול תוס"ת

- T. cordifolia - לא מותר

לענה חד שנתית Artemisia annua

HUANG HUA HAO, QING HAO

- חלקים בשימוש: נוף הצמח
- שימוש רפואי: מניעה וטיפול במלריה, מחלות חום, נפיחות.
- מצב רגולטורי: אינה מותרת. אינה מכילה טוג'ון.
- פוטנציאל: אנטי ויראלית, נוגדת חידקים, דלקת, נוגדת סרטן (?), משכך כאב, סוכרת. גם לקוסמטיקה.

Gynostemma pentaphyllum

גינוסטמה, JIAOGULAN

“a herb given Ginseng status although not related to Panax Ginseng”

חלק בשימוש: עלים

שימוש רפואי: מחזק פעילות כבד, משפר זרימת דם, הפחתת כולסטרול, סוכרת, הרגעה.

מצב רגולטורי: לא מאושר.

פוטנציאל: שימוש לאוכלוסיה רחבה ביותר.

CHEIRANTHUS CHEIRII

חלקים בשימוש: נוף הצמח

שימוש רפואי בעבר: דיורטי, מזרז ווסת. היום: קרדיו-טוניק.

מצב רגולטורי: לא מותר.

פוטנציאל: לתעשיית התרופות. לא לשימוש הרבליסטי.

Tilia spp. תרזה (טיליה)

חלק בשימוש: פרחים

שימוש רפואי: שיעול, הצטננות, מרגיע,
לקסטיב, משפר עיכול, מוריד לחץ דם

מצב רגולטורי: מזון

פוטנציאל: רב במזון. מוגבל בגלל מחיר?

סיכום

* מחוץ ל-100-200 מיני צמחים נפוצים בקליניקה,
קיים מאגר ענק של מאגר צמחים
"נשכחים/מקופחים" בעלי פוטנציאל רפואי.

* הטמעת שימוש מחודש או חדש בצמחים אלה
מחייב התמקדות בפתרונות רגולטוריים,
לחלק מהמינים, ומתן עדיפות לצמחי מאכל.

על ההקשבה 🙏

פרץ גן

peretz@al-alim.co.il

על עלים – מרכז לצמחי מרפא בע"מ